

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม
ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*

PARTICIPATORY CREATIVE SPACE DEVELOPMENT POLICIES AND
STRATEGIES OF NAM CHAM SUBDISTRICT MUEANG PHRAE DISTRICT,
PHRAE PROVINCE

ดำเนิน หมายดี,
Dumnern Maidee
พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี (ผาสุข),
Phramaha Titipong Varatussee (Phasook)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus
E-mail : Em_2526@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 2) เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 3) เพื่อนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลน้ำชำให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ และยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ ให้ประชาชนชุมชนรู้ถึงสิทธิ์หน้าที่ของตน ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน กำหนดแผนการปฏิบัติงานของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน

* Received 22 August 2023; Revised 4 December 2023; Accepted 6 December 2023

พื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา นโยบายแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำคำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจมีหลายปัจจัยที่ใช้ชีวิตสถานะ ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัววัดที่ไม่ได้สะท้อนถึงความอยู่ดีกินดี และคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคน ในสังคมชนบท คำนี้ถึงคุณภาพของสินค้าและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การพัฒนามุ่งที่การเพิ่มรายได้ การมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนที่ชุมชนมีความ ต้องการสร้างคุณค่า มูลค่า ควบคู่กับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ชุมชนร่วม ตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร โดยการมีต้นแบบในการศึกษา ที่ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจน การรักษาสสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการสร้างเครือข่ายในรูปแบบของการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความ เข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้และได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางมากขึ้น

คำสำคัญ : นโยบาย, ยุทธศาสตร์, พื้นที่เชิงสร้างสรรค์

Abstract

The Research on Participatory creative space development policies and strategies of Nam Cham Subdistrict Mueang Phrae District, Phrae Province. The objectives are 1) to study the context in the implementation of participatory policies and strategies of the Nam Cham Subdistrict community. Mueang Phrae District, Phrae Province 2) To develop policies and strategies in the creative area with economic participation of the Nam Cham Subdistrict community. Mueang Phrae District, Phrae Province 3) To present policies and strategies for the development of creative spaces with participation of the Nam Cham Subdistrict community. Mueang Phrae District, Phrae Province was a qualitative research. The results showed that Nam Cham sub-district community attaches importance to the implementation of policies and strategies of the Rong Fong Subdistrict Administrative Organization. based on national policies and strategies and provincial strategy in order to develop the community in a process Let the community people know their rights and duties in coexistence in the

community Establish a community action plan. To lead to development that emphasizes participation of all sectors in Phrae province and knowledge management to develop community potential To lead to the development of a participatory policy of the community in Nam Cham Sub-District, Mueang District, Phrae Province

In the development of economic policies and strategies, many factors are used to measure the state of an economy. which is a measure that does not reflect well-being and the real quality of life of people in rural societies Taking into account the quality of the products and not destroying the natural resources of the community Development is often aimed at increasing revenue. Having cultural resources and community way of life that the community needs to create value, value, along with true cultural preservation. The community decides to vote to act in accordance with the guidelines the community deems appropriate. by having a model in education that drives concrete development by driving the foundational economy As well as maintaining a balance between economic growth, building a network in the form of developing a self-reliant community economy is important. It shows that the community has the strength to be self-reliant and receives more extensive knowledge and information.

Keywords: Policy, Strategy, Creative Space

บทนำ

การพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ ถึงการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และสามารถนำมาปรับใช้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนแบบมีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน

ชุมชนเป็นถิ่นอาศัยที่ประชาชนต้องให้ความสำคัญในพื้นที่ดังกล่าว และชุมชนย่อมมีสิทธิ์อนุรักษ์และฟื้นฟู จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงานของท้องถิ่น และของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ต้องอาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ จังหวัด และชุมชน มาเป็นกระบวนการสะท้อน การเข้าถึงสิทธิ์ บทบาทหน้าที่ ประชาธิปไตยของชุมชน สังคมและท้องถิ่น ที่มีได้มองรัฐเป็น ศูนย์กลางแบบเก่าแต่มองชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางซึ่งแต่ละชุมชนมีต้นทุนทางทรัพยากร องค์ความรู้ภูมิปัญญาประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ ฯลฯ ที่มากมายและมีความแตกต่างหลากหลาย กระบวนการลุกขึ้นมาสร้างกติกา ข้อตกลง ในการจัดความสัมพันธ์อยู่ ร่วมกันของคนในชุมชนกับการร่วมในพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน กำหนดกรอบที่จะนำไปสู่การสร้างระบบที่ดีร่วมกัน ที่ได้ขับเคลื่อนเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดทำยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในพื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่สภากงครุชุมชนขยายผลมีการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและ การนำไปสู่การจัดการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลน้ำชำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการ ร่วมกันการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมือง แพร่ จังหวัดแพร่

การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจากลักษณะเดิมให้เป็นลักษณะใหม่เข้ามาแทนที่ดีกว่าลักษณะเดิม ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่เป็นการทำให้เจริญในด้านวัตถุ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ด่านชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้าน คุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดีซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความ เกื้อกูลแก่สรรพชีวิตโดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม (ปิยะวัฒนา, 2565) นโยบายเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ และ ปทานุกรม Oxford English Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของนโยบายไว้ว่า นโยบาย หมายถึง ความฉลาดและการใช้ ดุลยพินิจที่หลักแหลมในทางการเมือง ศิลปะแห่งการดำเนินกิจการของบ้านเมือง การดำเนินการที่ฉลาดรอบคอบ แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลพรรคการเมือง เป็นต้น (จุมพล หนิมพานิช, 2549, น. 5) การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาท ยังผล การกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้อง โดยสงบ ทางการเมืองของประชาชน การตัดสินใจเชิงนโยบาย

ของรัฐบาลอันมีผลทางใดทางหนึ่งต่อประชาชน การทำประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจะเป็นการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลักในการจัดการในด้านของการลงทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งบางอย่างทางหน่วยงานของภาครัฐยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เช่น ทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนที่มีการสะสม ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ความเป็นญาติพี่น้องของผู้คนในชุมชน การจัดการทุนเหล่านี้ จะต้องมีจัดการโดยชุมชน ในการจัดการสิ่งเหล่านี้ต้องมีการจัดการอย่างสร้างสรรค์ ในการจัดการนั้น เพื่อให้ชุมชนได้พึ่งพาตนเอง ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นเอง

การมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างประสบการณ์ สร้างโอกาส ในการพัฒนารอบด้าน และตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน และสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินงานโดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม แผนการพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดังนี้

1) การลงพื้นที่ชุมชนเป้าหมายเพื่อสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจาก ผู้นำชุมชนในพื้นที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ องค์ประกอบ การบริหารจัดการ การดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการยกระดับของพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

2) การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการสร้างเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

3) การพูดคุยกับกลุ่มผู้ประกอบการด้านอาชีพต่าง ๆ ในตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อหาวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่สร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการจัดกิจกรรมโครงการเชิงปฏิบัติการ (Workshop Project) การมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้นำองค์กร และผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ คือ การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ และการปฏิบัติการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่สร้างสรรค์

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ Focus Group Discussion โดยผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำการสนทนากลุ่มเฉพาะในเรื่องของการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 ศึกษาข้อมูลข้อมูลบริบทพื้นที่ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ ศึกษาจากแผนการพัฒนา

ชุมชน เอกสารต่าง ๆ รวมถึงผลการ SWOT ของตำบลน้ำชำเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ทางเศรษฐกิจของชุมชน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

ส่วนที่ 3 การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

ผลการวิจัย

1. สภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ชุมชนตำบลน้ำชำเป็นสถานอยู่ชั่วคราวที่ประชาชนต้องให้ความสำคัญ ควรมีการฟื้นฟูพื้นที่ชุมชนที่ต้องอาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ และยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ ให้ชุมชนรู้ในสิทธิ์หน้าที่ของตน ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนกับการร่วมในพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนกำหนดกรอบที่จะนำไปสู่การสร้างระบบที่ตีร่วมกัน ที่ได้ขับเคลื่อนเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่สภาองค์กรชุมชนขยายผลมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการนำไปสู่การจัดการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

จากการสัมภาษณ์ นายกองคํการบริหารส่วนตำบลร่องพอง พบว่า ชุมชนน้ำชำมีการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 มาปรับใช้ในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมทางด้านรายได้ของคนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลน้ำชำ มีการส่งเสริมทางด้านผลิตภัณฑ์อาหาร และการเผาถ่านส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ของชุมชนตำบลน้ำชำให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น (สัมภาษณ์ นายกองคํการบริหารส่วนตำบลร่องพอง, 2565)

2. การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำคำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ในอดีตประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยขาดการพัฒนาในมิติอื่นให้มีความสอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย 4.0 จึงเน้นการพัฒนาที่สมดุลใน 4 มิติ คือ มีความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การรักษาสິงแวดล้อม การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ โดยการพัฒนาที่สมดุลตั้งอยู่บนฐานความคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ว่า “เมื่อพร่องต้องรู้จักเติม เมื่อพอ ต้องรู้จักหยุด เมื่อเกินต้องรู้จักปัน” ระดับจุลภาคการรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จะทำให้ประชาชนมีหลักประกันในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ก่อให้เกิดการสร้างเสริมพลังทางสังคม และการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมตามมา ในระดับมหภาค “การรู้จักเติมเต็ม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพลวัตโลก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการฉีกก้ำกลางของทุกภาคส่วน การรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จึงเป็น ระบบคุณค่าใหม่ ที่จะสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่ความมั่งคั่ง ความมั่นคง และความยั่งยืนในโลกที่หนึ่งได้ในที่สุด

การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจมีหลายปัจจัยที่ใช้ชีวิตสถานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัววัดที่ไม่ได้สะท้อนถึงความอยู่ดีกินดี และคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคนในสังคมชนบท โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในยุคที่ความเหลื่อมล้ำสูงได้ ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา การพัฒนาที่มุ่งเทให้กับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเพียงมิติเดียว การละเลยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจชุมชน และทวีความรุนแรงด้านความเหลื่อมล้ำ ซึ่งผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมักจะเป็นชุมชนเล็ก ๆ คนจนที่มีช่องทางหารายได้จำกัดและมีจำนวนมาก การพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบสุดโต่ง ยังเป็นเหตุให้หลายชุมชนล่มสลายและเกิดปัญหาสังคมตามมาอีกด้วย พบว่าแต่เดิมการพัฒนาที่มุ่งเน้นที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้ จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้นชุมชนมีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการ การตนเองอย่างเหมาะสม เช่น การมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนที่ชุมชนมีความต้องการสร้างคุณค่า มูลค่า ควบคู่กับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร โดยการมีต้นแบบในการศึกษาที่ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการรักษาสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการให้สัมภาระณของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แบบตรงไปตรงมา ว่า “การสร้างเครือข่ายในรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้และได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางมากขึ้น”

3. แนวทางการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยอ้างอิง จากนโยบายและยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจตำบลน้ำชำ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรับระบบการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสมดุล เพื่อคงความเป็นรากฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์การเกษตร

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการยกระดับการค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสตลาด เน้นการพัฒนาบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สนับสนุนการค้า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตำบลน้ำชำ

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาเมืองศูนย์กลางเพื่อรองรับการเชื่อมโยงของทุกภาคส่วน

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาบุคลากรทางสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา แรงงาน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภายภาคหน้า

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการบริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุล และเตรียมการป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนได้

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ชุมชนตำบลน้ำชำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม การทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประชาชนจึงใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีการช่วยเหลือเอื้ออารีต่อกัน จึงเป็นจุดเด่นของหมู่บ้านน้ำชำ และมีความสามัคคีกลมเกลียวกันและช่วยเหลือกันอยู่เสมอตตามแบบของสังคมชนบท ชุมชนตำบลน้ำชำจะเน้นในเรื่องของการทำ เกษตรอินทรีย์ มีการเสริมสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม จะเน้นในเรื่องของการสนับสนุนอาชีพอุตสาหกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการเกษตร เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของการผลิตผลทางอุตสาหกรรมและการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน จะเน้นในเรื่องของการทำนุบำรุงถนน ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า และส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความเพียงพอ ต่อความต้องการของเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านการสาธารณสุข อานามัยและ สิ่งแวดล้อม จะเน้นในเรื่องของการบริการทางสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้มีความทั่วถึง ทุกพื้นที่ในชุมชน และมีการควบคุมโรคติดต่อ และส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมในชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเน้นในเรื่องของกิจกรรมทางประเพณีของท้องถิ่นและสืบสานภูมิปัญญา ของชุมชน เช่น การทำข้าวแต่น กล้วยฉาบ เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาทางการศึกษา กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาด้าน ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีในชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการ บริหารจัดการและการบริการประชาชน เน้นในเรื่องของการบริการประชาชนของหน่วยงาน ต่าง ๆ ในชุมชน และพัฒนาทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ให้มีความทันสมัยมากขึ้น และสนับสนุน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย มีความ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พวงทอง โยธาใหญ่ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณศึกษาศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนมาก มีความพยายามปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนไม่ปฏิบัติตามที่ระเบียบ กำหนดโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามในเรื่องการจัดทำแนวทางพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ อีกทั้งขาดการนำเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อกรรมการพัฒนาขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และในส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังอยู่ในระดับน้อยประชาชนยังไม่ค่อยให้

ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควรตั้งนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพรรณ คำเล็ก (2557) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามเพศอายุระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อยเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อยไม่แตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรนำไปเป็นข้อสารสนเทศในการวางแผนจัดทำแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรส่งเสริมทางด้านงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
- 1.2 ควรส่งเสริมทางด้านกรรมาชีพให้กับชุมชนอย่างจริงจัง
- 1.3 ควรส่งเสริมทางด้านวิชาการความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับประชาชนในกลุ่มกรรมาชีพอย่างจริงจัง
- 1.4 ควรส่งเสริมทางด้านกรรมาชีพของชุมชนอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน

2.2 ผู้นำชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการพัฒนาชุมชนทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและความต้องการของคนในสังคมได้

2.3 องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่เชิงสร้างสรรค์หรือการท่องเที่ยวสามารถนำเอาผลการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์กับการพัฒนาส่งเสริมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนได้

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของ การปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์

3.2 ควรมีการศึกษาในส่วนของ การวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

จุมพล หนิมพานิช. (2549). การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์ การเมือง และรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหาร และกรณีศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 เดือน กรกฎาคม 2565.

ปิยะวัฒนา. (2565). การพัฒนาคืออะไร. เรียกใช้เมื่อ 16 เดือน มกราคม พ.ศ. 2565 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/485293>.

ประภาพรรณ คำเล็ก. (2557). ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พวงทอง โยธาใหญ่. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

